

संभिन्नवृत्तः संकीर्णस्वभावः वीतगंतभाविशोकजंभयंयस्मात्सवीतशोकभयः अल्पेन धनेन हेतुना वृषितः वृष्णावान्सगृह्यतेन द्रोहेण जायमानां ब्रह्महत्यां न बुध्यते लोभी अल्पार्थे पिब्रह्महत्यां अर्जयतीत्यर्थः ॥ २१ ॥ दुर्लभं धनं प्राप्यानुकूलेभ्योऽपि भृत्येभ्यो दत्त्वा दस्युभयादिव भृशमनुप्यत इति संबंधः वित्तव्यये महदुःखं भवतीत्यर्थः ॥ २२ ॥ देवस्वं तथा त्रैवार्षिकाधिकान्नोयः सहिसोमं पिबेद्विजः प्राक्सौमिकीः क्रियाः कुर्याद्यस्यान्वार्षिकं भवेदिति स्मृतेरल्पमपि संचितं धनं देवस्वमेव तदपि उपसंग्रहं देवेभ्योऽदत्त्वेन तेन तावतापि सुखी भवेत्किनुलाभा लोभः प्रवर्तत इति न्यायेन वृष्णाधिक्यादुःखमेवानुभव

यस्तु संभिन्नवृत्तः स्याद्वीतशोकभयो नरः ॥ अल्पेन वृषितो द्रुह्यन् भ्रूणहत्यां न बुध्यते ॥ २१ ॥ दुष्पत्याददतो भृत्या नित्यं दस्युभयादिव ॥ दुर्लभं च धनं प्राप्य भृशं दत्त्वा नुतप्यते ॥ २२ ॥ अधनः कस्य किं वाच्यो विमुक्तः सर्वशः सुखी ॥ देवस्वमुपगृह्यैव धनेन न सुखी भवेत् ॥ २३ ॥ तत्र गाथां यज्ञगीतां कीर्तयंति पुराविदः ॥ त्रयीमुपाश्रितां लोके यज्ञसंस्तरकारिकां ॥ २४ ॥ यज्ञाय सृष्टानि धनानि धात्राय ज्ञाय सृष्टः पुरुषो रक्षिता च ॥ तस्मात्सर्वं यज्ञ एवोपयोज्यं धनं न कामाय हितं प्रशस्तं ॥ २५ ॥ एतत्स्वार्थं च कौंतेय धनं धनवतां वर ॥ धाता ददाति मर्त्येभ्यो यज्ञार्थं मिति विद्वित् ॥ २६ ॥ तस्माद्बुद्ध्यांति पुरुषानहितकस्य चित्धुवं ॥ श्रद्धयानस्ततो लोको दद्याच्चैव यजेत च ॥ २७ ॥ लब्धस्य त्यागमित्याहुर्न भोगं न च संक्षयं ॥ तस्य किं संचयेनार्थः कार्ये ज्यायसिति षुति ॥ २८ ॥ ये स्वधर्मादपतेभ्यः प्रयच्छं त्यल्पबुद्धयः ॥ शतं वर्षाणि ते प्रेत्य पुरीषं भुंजते जनाः ॥ २९ ॥ अनर्हते यद्ददाति न ददाति यदहर्हते ॥ अर्हानर्हा परिज्ञानाद्दानधर्मोऽपि दुष्करः ॥ ३० ॥ लब्धानामपि वित्तानां बोद्धव्यौ द्वावतिक्रमौ ॥ अपात्रे प्रतिपत्तिश्च पात्रे चाप्रतिपादनं ॥ ३१ ॥ इति श्रीमहाभारतेशांतिपर्वणिराजधर्मानुशासनपर्वणियुधिष्ठिरवाक्येषड्विंशोऽध्यायः ॥ २६ ॥ ॥ ७३ ॥ युधिष्ठिर उवाच अभिमन्यौ हते बाले द्रौपद्यास्तनयेषु च ॥ धृष्टद्युम्ने विराटे च द्रुपदे च महीपतौ ॥ १ ॥ वृषसेने च धर्मज्ञे धृष्टकेतौ तु पार्थिवे ॥ तथान्येषु नरेद्रेषु नानादेश्येषु संयुगे ॥ २ ॥ न च मुंचति मां शोको ज्ञातिघातिनमातुरं ॥ राज्यकामुकमत्युग्रं स्ववंशोच्छेदकारिणं ॥ ३ ॥ यस्यां किक्रीडमानेन मया वै परिवर्तिनं ॥ समयाराज्यलुब्धेन गांगेयो युधिपातितः ॥ ४ ॥ यदा त्येनं विधूर्णतमपश्यं पार्थ सायकैः ॥ कंपमानं यथावज्रैः प्रेक्ष्यमाणं शिखंडिना ॥ ५ ॥

तीत्यर्थः ॥ २३ ॥ गाथावैदिकजनेयज्ञप्रतिष्ठाकरी ॥ २४ ॥ तामाह यज्ञाय इति ॥ २५ ॥ एतद्धनं स्वार्थं चायज्ञार्थेऽपि ॥ २६ ॥ तस्मादिति धनत्वाभ्यंतस्यापि नास्तीत्यर्थः तथा च श्रुतिः मागृधः कस्य स्विद्धनमिति फलितमाह श्रद्धयान इति ॥ २७ ॥ इत्याहुः प्रशस्तमाहु रित्यर्थः कार्येत्यागरूपे ॥ २८ ॥ अपात्रे धनं न देयमित्याह यदिति ॥ २९ ॥ ३० ॥ ३१ ॥ इति शांतिष० रा० नै० भारतभा० षड्विंशोऽध्यायः ॥ २६ ॥ अभिमन्याविति ॥ १ ॥ वृषसेने कर्णे पाठांतरे वृषसेनेऽपि स एव ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥